

TTIP -

A shot in the arm for trade or a shot in the heart of democracy?

En diskursanalys av EU-kommissionens kommunikation av
frihandelsavtalet mellan EU och USA

Olle Ingvarsson

Abstract

This thesis examines how the European Commission depoliticises TTIP, the free trade agreement currently negotiated by EU and the US government and what the consequences are. Taking on a discourse theoretical perspective on power, inspired by Chantal Mouffe and Ernesto Laclau, where language plays a central part, this thesis regards depoliticisation as a discursive phenomenon. As language according to the discourse theory constitutes the reality it determines the viable political alternatives. A discourse analytical approach, focused on the written language, is used to analyse the European commission's speeches regarding TTIP.

The thesis concludes that the main consequence of the discursive depoliticisation is that TTIP appears to be the only rational policy option to deal with the challenges of globalisation. The discursive depoliticisation of TTIP takes place in three different ways: Firstly, by portraying TTIP as the only possible option to maintain employment and wealth in the European countries; Secondly, by reducing TTIP to a question of technical matters and thereby erasing the political character and legitimising a technocratic way of governing; Lastly, by framing the criticism against TTIP as simply myths and fiction, thereby effectively delegitimising the opponents' arguments. All that remain is one perspective and one policy option, assumed to be for the benefit of all.

The main consequences of the discursive depoliticisation are firstly and most obvious that TTIP appears to be the only rational option to deal with the challenges of the globalisation. The second, least obvious but certainly the most important consequence of the depoliticisation concerns the negative effects on the pluralistic democratic debate and the democratic system as a whole.

Nyckelord: Avpolitiserings, diskursanalys, Europeiska kommissionen, TTIP, postpolitik

Antal ord:
9969

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Disposition.....	2
1.3	Bakgrund till TTIP	2
1.4	Material och avgränsningar	3
1.5	Tidigare forskning	4
2	Teori.....	5
2.1	Avpolitiserings i tidigare forskning	5
2.2	Diskursiv avpolitiserings.....	6
2.2.1	Antagonismen och det politiska.....	6
2.3	Den postpolitiska diskursen	7
2.3.1	Antagandet om en egendynamisk utveckling.....	7
2.3.2	En utveckling som gynnar alla.....	7
2.3.3	Politiska frågor reduceras till teknikaliteter	8
2.3.4	Den postpolitiska diskursen som analytiskt ramverk.....	8
3	Metod.....	10
3.1	Diskursteori som teori och metod.....	10
3.1.1	Diskursens konstituerande av verkligheten.....	10
3.1.2	Språkets roll i diskursteorin	10
3.1.3	Diskursens struktur och beståndsdelar	11
3.1.4	Reproduktion och ifrågasättande.....	12
3.1.5	Legitimering och uteslutning – diskursens konsekvenser	12
3.2	Metodologiska övervägningar och avgränsningar	13
3.3	Diskursanalys i praktiken	14
4	Analys.....	15
4.1	Antagandet om en egendynamisk utveckling.....	15
4.2	Reducering av politiska frågor till teknikaliteter.....	17
4.3	Antagandet om en utveckling som gynnar alla.....	20
4.1	Antagandet om en utveckling som gynnar alla.....	21
5	Sammanfattning och slutsats	24
6	Referenser.....	27
6.1	Primärmaterial	27
6.1	Sekundärmaterial	29

1 Inledning

Under året som gått har det skrivits allt mer om frihandelsavtalet mellan USA och EU. Fler och fler har stått inför dilemmat: uttalas det [te - te - i - pe] eller [ti - tipp]? Efter ett seminarium med miljöpartisten Carl Schlyter förstod att det senare var mest gångbart.

Trots att debatten blossat upp kring frågan och TTIP hängts ut av kritiker som miljöns värsta fiende och beskrivits som en storkapitalets trojanska häst i hjärtat av vårt demokratiska samhälle, är bevakningen i dagspress och TV häpnadsväckande lågmäld. Kritiska röster tycks vara hänvisade till bloggar och gatumanifestationer. Efter att ha hört TTIP kritiker agitera och läst bloggar och artiklar i ämnet undrade jag: varför är alla så tysta när jorden håller på att gå under? Efter att ha läst ett antal TTIP-vänliga debattartiklar och besökt Europeiska kommissionens egen informationssida insåg jag att något var skevt i debatten. Efter ett klick på hemsidan kunde jag läsa Kommissionens broschyr ”topp 10 myter om TTIP” som förklarar att alla farhågor om TTIP är obefogade rädslor, på nästa sida kunde jag se filmklipp om frihandelns förtjänster och TTIP:s alla fördelar. TTIP kanske inte är så farligt ändå? EU borde veta vad de pratar om.

Det är alltså en paradoxal bild som målas upp kring frågan. Ena stunden är TTIP ett allvarligt hot mot såväl miljö och hälsa som vårt demokratiska system. Andra stunden är TTIP Europas räddning, ”a shot in the arm for trade” som Kommissionen säger (en vitamininjektion för handeln), vägen till jobb, välstånd och en bättre miljö. Hur är det möjligt? Och hur ska en vanlig medborgare förhålla sig till en så totalt polariserad debatt som beskriver samma fenomen på så diametralt olika sätt? Det framstår enligt mig som djupt problematiskt ur ett demokratiskt perspektiv. Är kritikerna hopplösa globaliseringskritiker, eller är det snarare så att Kommissionen försöker dölja något? Kanske är det både och. Men den relevanta frågan att ställa är: Pågår det en avpolitisering av TTIP och vad innebär det i så fall?

I boken ”Om det politiska” argumenterar författaren och diskursteoretikern Chantal Mouffe för en politisering av samhällsdebatten. Hon efterfrågar mer konflikt i politiken och riktar sin udd mot de partierna i Europa tränger sig allt längre in mot mitten på den politiska skalan och raderar de politiska konfliktlinjerna. Mouffes menar att avpolitisering tar sig diskursivt uttryck och sker på ett idémässigt plan. Jag kommer därför utgå från Mouffes syn på det politiska och utifrån ett diskursteoretiskt perspektiv undersöka huruvida Europeiska kommissionen bidrar till en diskursiv avpolitisering, hur det tar sig uttryck och vad det får för konsekvenser för huruvida TTIP framstår som önskvärt eller ej.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats att ta reda på hur frågan om TTIP är föremål för en diskursiv avpolitisering i Europeiska Kommissionens kommunikation i frågan. Vidare syftar uppsatsen till att undersöka vilka konsekvenser avpolitiseringsen får för huruvida TTIP framstår som önskvärt eller ej. Givet syftet är frågeställningarna för studien följande:

- Hur tar sig diskursiv avpolitisering uttryck i Europeiska Kommissionens kommunikation av TTIP?
- Vilka konsekvenser får den diskursiva avpolitiseringsen för huruvida TTIP framstår som önskvärt eller ej?

1.2 Disposition

Uppsatsen har följande upplägg. Till att börja med redogörs för vad TTIP är och innebär. Därefter följer ett teoretiskt kapitel som redogör för det teoretiska begreppet avpolitisering och diskursiv avpolitisering i synnerhet. I samma kapitel beskrivs även hur teorierna om diskursiv avpolitisering kommer användas som analytiskt redskap i analysen. Det tredje kapitlet redogör för diskursteorin och förklarar hur den kan användas som både metod och teori. I fjärde kapitlet följer en analys som utgår från det teoretiska ramverk som redogjorts för i kapitel 2 och 3. Slutligen görs en sammanfattning av resultat och slutsatser.

1.3 Bakgrund till TTIP

Som namnet antyder är TTIP, Transatlantic Trade and Investment Partnership, mer än ett frihandelsavtal. Det är ett partnerskap av större omfattning, mellan två av världens största ekonomier, och skulle omfatta 40 % av världshandeln. Det handlar således inte bara om att ta bort tullar och tariffer på handel med varor.

TTIP är ett omfattande samarbete som även inkluderar regelsamarbete, investeringsskydd, liberalisering av tjänstemarknader och offentlig upphandling (Kommissionen 1).

Enligt Kommissionen har TTIP enorm potential. Avtalet ska leda till fler, bättre och mer välbetalda jobb i Europa, bättre förutsättningar för Europeiska företag att expandera på en större marknad, fler och dessutom billigare varor och tjänster. Dessutom syftar avtalet till att stää mänskliga rättigheter på ett globalt plan, skydda människors hälsa och välmående på jobbet, skydda utrotningshotade arter och skydda miljön i stort (Kommissionen 1). Det finns stora förhoppningar om TTIP. Några förslag har varit mer omdebatterade än andra. Mycket kritik har riktats mot regelsamarbetet som kritiker befarar ska leda till sänkta standarder vad gäller miljö och kvalitetskrav. Oro för negativa konsekvenser inom jordbruksnäringar, i varuproduktionen i allmänhet och inte minst på arbetsmarknaden har uttryckts från allehanda intresseorganisationer och fackförbund (LO – TCO - SACO 2014) (Jean Lambert 2015) (Ttippen 1). Det förslag som väckt störst opinion och orsakar en våg av kritik mot förhandlingarna handlar om investeringsskydd för företag som etablerar sig på nya marknader. Enligt kommissionen syftar investeringsskyddet till att skydda företag från godtyckliga expropriationer. I TTIP:s investeringsskydd ingår skydd mot så kallad indirekt expropriation (Kommissionen 3). Begreppet leder tankarna till förstatligande av privat egendom, men i detta fall handlar det om statliga beslut som leder till att det beräknade värdet på investeringar minskar drastiskt. Kritiker menar att TTIP därmed skulle förhindra exempelvis en begränsning av vinstuttag i den svenska välfärdssektorn. ISDS, ett politiskt infekterat begrepp som står för Investor State Dispute Settlement, är i sin nuvarande utformning en skiljenämnd, en institution för konfliktlösning mellan stater och investerare. ISDS kan användas av företag för att stämna stater som till exempel ändrar lagar eller regler som diskriminerar företag, behandlar dem orättvist eller begränsar deras möjlighet att göra vinst som beräknat (ibid). Kritiker likställer detta med en förskjutning av makt från demokratiska institutioner till företagen. Frågan berör även liberaliseringen av tjänstemarknaderna vilket öppnar de europeiska tjänstemarknaderna för amerikanska företag och vice versa. Tjänstesektorn inkluderar även välfärdstjänster vilket väcker heta känslor inte minst på den politiska vänsterkanten.

1.4 Material och avgränsningar

Det empiriska materialet som utgör studiens underlag är främst tal av EU:s nuvarande och före detta handelskommissionär Cecilia Malmström respektive Karel De Gucht. Båda tillhör den liberala partigruppen ALDE och har ingått i både Barrosos och Junckers kommissioner. Under perioden har ett val till

Europeiska parlamentet ägt rum, men Europeiska Kommissionens politiska inriktning i handelspolitiska frågor har inte förändrats nämnvärt. Det korta tidsspännet innebär att materialet täcker tidsspännet väl och är representativt för den förda politiken. Talen har hållits i diverse offentliga sammanhang, på universitet, i nationella partier och i helt öppna tillställningar främst i syfte att informera och propagera för TTIP. Ett par tal är även inledningsanföranden till debatter i Europeiska parlamentet. Övriga källor består av Europeiska Kommissionens eget informationsmaterial, så kallade factsheets om TTIP och regelsamarbete. Vidare benämner jag Europeiska Kommissionen härnäst endast Kommissionen.

1.5 Tidigare forskning

TTIP är minst sagt en het potatis, inte bara politiskt känslig utan är även föremål för en akademisk debatt på flera fronter. Mycket forskning är ekonomisk och undersöker fördelar och nackdelar med ett avtal utifrån aspekter som tillväxt och påverkan på arbetstillfällena. Huruvida TTIP kommer leda till fler eller färre jobb i Europa råder det delade meningar om. Kommissionen hänvisar till forskning som räknar med att en ökad handel kommer leda till både fler och mer väavlönade jobb (Kommissionen 2). Andra beräkningar visar på att TTIP kan leda till färre eller inga jobb i Europa (Ttippen 2). Kommissionen hänvisar till en rapport av Ecorys som beräknar potentiella ekonomiska vinster av tariff- och regelsamarbete och kommer fram till att det bästa scenariot kan leda till betydande ökning av BNP (Ecorys 2009). Rapporten har kritiserats för att vara lyckokalkyler baserade på bristande metoder (Cogito 2015). Hösten 2014 släppte forskaren Jeronim Capaldo från Tufts University i USA en rapport som fick mycket uppmärksamhet. Studiens resultat skiljer sig markant från Kommissionens rapporter och pekar på att TTIP:s konsekvenser för Europa kan innebära minskad export, lägre BNP och förlorade arbetstillfällena (Capaldo 2014).

En annan aspekt som lyfts i den akademiska debatten handlar om TTIP som ett geopolitiskt projekt. Ashley J. Tellis lyfter i sin artikel „The geopolitics of the TTIP and the TPP“ de geopolitiska aspekterna av EU:s och USA:s handelspolitik. TTIP framhävs som ett kraftfullt politiskt verktyg för att säkra inflytandet på den globala arenan gentemot Kina. Flera forskare (Hufbauer och Cimono Isaacs 2015) menar att TTIP tillsammans med TPP hotar den ordning som WTO skapat. TTIP ses alltså som ett sätt för EU och USA att kringgå WTO och sätta den globala handelspolitiska agendan. Forskningen visar således att TTIP handlar om mer än handel, jobb och tillväxt. Det handlar om är världspolitik och ekonomisk kraftmätning.

2 Teori

Begreppet avpolitisering dyker upp i olika sammanhang och kan förstås på flera sätt. Hur man väljer att förstå och undersöka begreppet beror naturligtvis på vad man anser vara intressant och relevant, men valet grundar sig också i den förståelse och syn på vetenskap och i synnerhet politik som forskaren har. Denna studie utgår från ett radikalt diskursteoretiskt och poststrukturalistiskt perspektiv främst företrätt av Chantal Mouffe och Ernesto Laclau vars fokus riktas mot studiet av diskurser.

2.1 Avpolitisering i tidigare forskning

Forskningen om avpolitisering kan delas in i tre dimensioner: institutionell, social och diskursiv (Flinders – Wood 2014: 156-161). Institutionell avpolitisering beskrivs som en styrningsstrategi som syftar till att sudda ut den politiska karaktären av viktiga beslut genom att beslutsfattandet i politiska frågor flyttas från politiker till teknokratiska institutioner. En sådan styrningsstrategi kan ha flera fördelar. Folkvalda politiker kan med denna strategi undslippa ansvar för potentiellt impopulära beslut. Ett praktexempel är beslutet att göra Riksbanken, som tidigare styrdes av Riksdagen, till en politiskt oberoende institution på 1990-talet. Syftet var både att öka marknadsanpassningen och att Sverige skulle framstå som trovärdigt i kapitalets ögon. Den brittiske forskaren Peter Burnham menar att sittande politiker skulle kunna slippa undan ansvaret för den penningpolitik som förs genom att hänvisa till att penningpolitik inte är en fråga för politiker utan för experter (Burnham 2001: 127 ff). Lönepress och åtstramningar i de offentliga finanserna till följd av inflationsmål och budgetdisciplin kunde alltså realiserars med hänvisning till vetenskap och ekonomisk expertis. Colin Hay menar att den institutionella avpolitiseringsen inte ska förstås som slutet för politiken, utan att det snarare som en förflyttning utav den. Det handlar om förtäckt politik som skyddas från demokratisk insyn (Hay 2014: 302). En annan aspekt av denna institutionella avpolitisering är att synen på penningpolitiken som en fråga för experter och teknokrater normaliserars. Det sker alltså en idémessig förskjutning och penningpolitiken avpolitiserars alltså inte bara institutionellt, utan även på ett idémessigt plan. Det är vad som kallas diskursiv avpolitisering.

2.2 Diskursiv avpolitisering

Den gängse beskrivningen av diskursiv avpolitisering ger att frågors förflyttning från en politisk till en icke-politisk sfär sker på ett abstrakt och idémässigt plan snarare än på ett konkret institutionellt plan. Denna tämligen begripliga förklaring kompliceras av diskursteorins syn på institutioner och diskurser, en diskussion som återkommer i senare kapitel. Den diskursiva avpolitiseringsen innebär inte bara en aktiv förflyttning eller förskjutning av frågors karaktär. Det handlar även om att frågor och beslut aldrig ens blir föremål för politisk debatt och diskussion. Genom att frågor eller fenomen formas som beständiga och orubbliga nödvändigheter försvinner möjligheten till ifrågasättande och debatt. Det uppstår en avsaknad av alternativ (Jenkins 2011: 159-160).

2.2.1 Antagonismen och det politiska

Teorierna om diskursiv avpolitisering som jag utgår från har sina rötter i bland annat Chantal Mouffes och Slavoj Zizeks teorier om det postpolitiska tillståndet. Båda utgår från ett utpräglat poststrukturalistisk perspektiv, och deras radikala syn på politiken gör teorierna både intressanta och användbara. För att förstå hur diskursiv avpolitisering tar sig uttryck, och vad det innebär ur ett demokratiskt perspektiv, är det nödvändigt att förstå Mouffes definition av ”det politiska”. Mouffe skiljer nämligen på begreppen „politiken“ och „det politiska”. Politiken är enligt Mouffe det system av praktiker och institutioner som skänker oss en social ordning. Det politiska beskrivs i stället som „ett fält präglad av makt, konflikt och antagonism“ (Mouffe 2008: 17). Det politiska förutsätter alltså politisk konflikt och strid mellan olika alternativ, vad Mouffe kallar antagonism. Två begrepp som används närmast synonymt. Det bygger på tanken om att varje social ordning är kontingent, alltså endast en chimär av beständighet, alltid bara tillfällig och alltid möjlig att förändra. Antagonismen manifesterar möjligheten till förändring och utgör därför en grundbult för den pluralistiska demokratins fortlevnad (Mouffe 2008: 9-11). Enligt denna logik är politiska frågor sådana som öppnar för konflikt och motstridiga alternativ. Motsatsvis utgör förnekandet av antagonismen den diskursiva avpolitiseringsens grund. Diskursiv avpolitisering gör således den politiska konflikten omöjlig. Den postpolitiska diskursen är ett exempel på hur det konkret kan ta sig uttryck.

Utifrån Mouffes perspektiv, kan avpolitisering beskrivas som en diskursiv praktik. Själva reproduktionen av en postpolitisk diskurs som förnekar politikens antagonistiska dimension, utgör så att säga den diskursiva avpolitiseringsen. Den postpolitiska diskursen beskrivs av Erik Swyngedouw som en politisk formation som utestänger det politiska (Swyngedouw 2011: 266). Den exemplifieras av Ulrich Beck och Anthony Giddens teorier som bygger på idén om att samhällsutvecklingen nu nått ett postpolitiskt tillstånd.

2.3 Den postpolitiska diskursen

Det teoretiska ramverk jag utgår från bygger på Mouffes teorier om det politiska som hon delvis beskriver i polemik med sociologerna Ulrich Beck och Anthony Giddens vars teorier om det postindustriella samhället antas ha inspirerat och påverkat den politiska utvecklingen. Inte minst de socialdemokratiska partiernas förflyttning mot mitten under Tony Blairs paroll „den tredje vägen“, som resulterade i den tvärpolitiska konsensus i ekonomiska frågor som ännu präglar många Europeiska länder, antas vara inspirerade av Becks och Giddens teorier.

2.3.1 Antagandet om en egendynamisk utveckling

Becks grundläggande antagande är att vi har nått en andra modernitet i samhällsutvecklingen. Genom att lämna den första moderniteten i form av det fordistiska industrisamhället bakom oss, och därmed dess politiska och ekonomiska implikationer, måste vi anpassa oss och våra samhällen efter de nya förutsättningarna. I industrisamhället var ideologi och politik den samhälleliga utvecklingens motor. Utvecklingen drevs av politiska kamper mellan höger och vänster och de sociala omvandlingarna som ägde rum var resultatet utav dessa medvetna strider. I den andra moderniteten är detta passé. De sociala och samhälleliga omvandlingarna bör i stället betraktas som bieffekter av en självgående utvecklingsprocess. Denna utveckling sker enligt Beck „oavsiktligt, oförmärkt, tvångsmässigt av den moderniseringsdynamik som gjort sig självständig...“ (Beck citerad i Mouffe 2008: 41-43). Detta kallas för den egendynamiska utvecklingen. Även om vi har att göra med en till synes opolitisk process är konsekvenserna utav denna utveckling högst politiska. En följd är att politiken reduceras till att handla om anpassning till en till synes ofrånkomlig utveckling. Politisk och ideologisk kamp om samhällets grundläggande system tillhör det förgångna. Det kapitalistiska systemet är ett obestridligt faktum (Mouffe 2008: 59). Utvecklingen är ett externt förlopp och drivs av en dynamik utom politisk kontroll. Detta utgör vad Mouffe kallar det postpolitiska tillståndet. Politikens funktion i detta postpolitiska tillstånd handlar därför om att navigera och administrera de problem som uppstår inom ramarna för systemet. De politiska institutionernas uppgift är således inte att ro, utan att styra samhällets skuta.

2.3.2 En utveckling som gynnar alla

I spåren av denna självgående utveckling förändras även de sociala identiteterna. Genom att industrisamhällets starka kollektiva gruppidentiteter lämnar plats åt individualism och globalisering som ignorerar geografiska gränser, förlorar stater och klasser sin relevans som politiska subjekt. Antagonistisk politisk kamp måste lämna plats åt demokratisk dialog. Meningsskiljaktigheter kommer finnas kvar,

men vad den dialogiska demokratin implicerar är att meningsskiljaktigheterna inte rör själva samhällets fundament, utan bygger på det kapitalistiska systemet premisser (Mouffe 2008: 60-62). Denna konsensusinriktade syn på politiken implicerar det postpolitiska antagandet om att det finns en utveckling som gynnar alla. Politisk konflikt kan ersättas med dialog i strävan efter samförstånd (Zizek 2005: 117). Antagandet om en utveckling som gynnar alla uttrycks även genom en så kallad uteslutningsmekanism. En skenbar dikotomi skapas mellan de moderna å ena sidan, och de bakåtsträvande å andra sidan. Endast de som accepterar systemets givna ramar ses som legitima deltagare i den demokratiska debatten, med konsekvensen att de som i grunden ifrågasätter den rådande ordningen kan förkastas som bakåtsträvare och utvecklingsmotståndare vars intressen ses som illegitima och kan förpassas från den demokratiska debatten (Mouffe 2008: 57). Idén om en dialogisk demokratimodell inkluderar därför bara de vars åsikter erkänns som legitima.

2.3.3 Politiska frågor reduceras till teknikaliteter

Politikens roll blir att hantera ekonomiska, sociala och miljöpolitiska frågor inom ramen för systemet. Frågorna reduceras på så vis till tekniska och organisatoriska problem inom systemet och fokus skiftar från politiskt beslutsfattande till styrning och administration, i statsvetenskapliga termer en förskjutning från government till governance. Parallellt med detta sker en förflyttning av frågor från den politiska till icke-politiska sfären. En logisk konsekvens av detta synsätt är att en vetenskapligt orienterad expertis kan ersätta politiska institutioner styrda av inadekvata ideologiska drivkrafter.

2.3.4 Den postpolitiska diskursen som analytiskt ramverk

De postpolitiska teorierna flätas samman av ett antal antaganden om utvecklingen och verkligheten i stort, vars slutsatser resulterar i deterministisk vision med politisk laddning. Jag sammanfattar dessa teorier i tre kännetecknande punkter, vars gemensamma nämnare är att de reducerar politikens roll och omöjliggör politisk konflikt. Tillsammans bildar de vad jag kallar en postpolitisk diskurs vars artikulation ger upphov till en diskursiv avpolitisering. Följande tre punkter utgör således det teoretiska ramverket för min analys.

	1. Antagandet om en egendynamisk utveckling	2. Reduceringen av politiska frågor till teknikaliteter	3. Antagandet om en utveckling som gynnar alla
Kännetecken	Utvecklingen sker oavsiktligt och tvångsmässigt, och är därför oundviklig.	Frågor beskrivs som tekniska. Politikens roll beskrivs som administrativ. Den politiska dimensionen reduceras.	Politikens mål är att nå samförstånd. Uppdelningen i höger och vänster är irrelevant. Gemensamma intressen och värderingar Politik genom dialog
Konsekvenser	Politik reduceras till en anpassning till en ofrånkomlig utveckling. Åtgärder beskrivs som nödvändigheter.	Politiska frågor framstår som föremål för expertis.	Politiska åsikter som ifrågasätter samförståndets premisser utesluts.

3 Metod

3.1 Diskursteori som teori och metod

Diskursteorin kan beskrivas både som en teori och metod. Till skillnad från andra samhällsvetenskapliga teorier och metoder som tydligt går att skilja åt, är detta svårare i diskursteorin fall. Laclau och Mouffe ger inte själva några tydliga anvisningar *hur* diskurser bör studeras. Deras främsta förtjänst är i stället att peka ut just diskurser som de viktigaste objekten att studera för att förstå samhället. Det finns alltså ingen analys direkt kopplad till diskursteorin, men Winther Jørgensen och Phillips ger handfasta tips på hur en diskursanalys kan göras utifrån diskursteorins principer (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 10). Jag kommer i följande avsnitt beskriva de mest relevanta delarna av diskursteorin, och lägga särskild vikt vid de begrepp och principer som fungerar som analytiska redskap i min analys.

3.1.1 Diskursens konstituerande av verkligheten

I en värld där inga objektiva sanningar finns, där ingenting har en bestämd betydelse, behöver vi människor ett sätt att strukturera vår verklighet på. Diskurser är ett sätt för oss människor att förhålla oss till denna verklighet. Ett sätt att skapa entydighet i en mångtydig värld (Winther Jørgensen - Phillips 2000: 36). Diskurser är nämligen ett bestämt sätt att förstå och uppfatta världen, eller ett utsnitt av den. De ger en intern logik och entydighet. Det kan på samma gång ses som ett både nödvändigt och omöjligt projekt. Omöjligt, då betydelser aldrig helt kan fixeras. Nödvändigt, då vi inte kan ifrågasätta allting alltid utan behöver bestämda sätt att förstå vår omvärld för att den ska begriplig och gå att prata om (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 11-12). Men *hur* vi beskriver vår värld och dess skeenden är inte skrivet i stjärnorna. Det påverkar hur vi handlar och vilket samhälle vi skapar. Det handlar om makt och om politik.

3.1.2 Språkets roll i diskursteorin

Språket är alltså helt centralt i diskursteorin. Det är de språkliga strukturerna vi skapar som utgör diskurser. Till skillnad från den strukturalistiska synen på språket där varje språkligt tecken (i vardagligt tal ord eller begrepp) har en fast och fixerad betydelse, så menar diskursteorin att tecknens betydelse varierar beroende på sammanhang (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 17, 42-43). Det

kan tyckas förvirrande att ingenting har en fast betydelse. Vi försöker därför fixera tecknens betydelse genom att uppträda och prata som om det fanns en fast språklig struktur där varje tecken har en bestämd betydelse. I en specifik tid och i ett visst rum kan ett teckens betydelse därför uppfattas som fixerat, men är i själva verket föränderligt. Projektet att fixera betydelse är därför omöjligt i slutändan då varje sådan fixering är kontingent, möjlig men inte nödvändig (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 32).

3.1.3 Diskursens struktur och beståndsdelar

De tecken som utgör diskursen kallas för moment. Momentens betydelse härleds ur deras relation till varandra, och genom att skilja sig från varandra. Dessa relationer kan aldrig helt fixeras och momentens betydelser är således inte bestämda för alltid, men i diskursen, där och då, är de det. De tecken vars betydelse ännu inte har fixerats kallas element (Laclau & Mouffe 2001: 105 ff). Nodalpunkten är det tecken som utgör diskursens centrum. Den får sin mening genom att relatera till särskilda moment. De skapar så kallade ekvivalenskedjor, kedjor av specifika betydelser som skänker nodalpunkten en specifik betydelse. Nodalpunkten kan vara tämligen tom på betydelse i sig och kan ges olika betydelser i olika diskurser. Betydelse varierar då genom att nodalpunkten konstitueras av olika ekvivalenskedjor (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 33-36).

Dessa begrepp kan användas som analytiska redskap när man analyserar diskurser. Genom att se vilka begrepp som intar en central roll i diskursen kan nodalpunkter identifieras. Och genom att se hur begreppens betydelser bestäms genom att relatera till vissa, och skilja sig från andra kan diskurserna kartläggas.

Ett talande exempel är begreppet globalisering. Globalisering intar en central roll i det politiska samtalet. Man kan därför tala om en globaliseringsdiskurs där globalisering utgör diskursens nodalpunkt. Men vilken betydelse begreppet har, vilka associationer det väcker och huruvida det är något positivt eller negativt, beror på vilket sammanhang det förekommer. Nodalpunkter som på detta vis är särskilt öppna för konflikt kallas flytande signifikanter (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 35). Det finns således flera diskurser som kämpar om att definiera begreppet. Nodalpunkten definieras genom att ekvivaleras med vissa betydelser, och skilja sig från andra. I en globaliseringskritisk diskurs ekvivaleras globalisering med element som nyliberalism, företagsmakt, urholkad demokrati, globala orättvisor, miljöförstöring med mera (Attack Sverige). Elementens betydelser fixeras på så vis i diskursen som moment och skapar så en ekvivalenskedja som definierar nodalpunkten globalisering. I en liberal globaliseringsdiskurs fylls begreppet med helt andra ofta positivt laddade betydelser som samarbete, frihet, frihandel, exportmöjligheter och välfärd. I den liberala globaliseringsdiskursen definieras globalisering även genom så kallad differentiering, genom att skilja sig från element som protektionism och nationalism.

3.1.4 Reproduktion och ifrågasättande

Laclau och Mouffe menar att diskurser existerar som partiella begränsningar i ett överskott av betydelser (a surplus of meaning). Diskurserna försöker så att säga skapa entydighet i en värld av mångtydigheter genom att fixera begreppens betydelser (Winther Jörgensen - Phillips 2000: 33-35). Det innebär att mängder av betydelser utesluts. Detta överskott av betydelser utgör vad som kallas det diskursiva fältet. De hotar ständigt att omdefiniera den rådande diskursen med sina alternativa betydelser (Laclau & Mouffe 1985: 111).

De diskursiva handlingar, exempelvis språkliga, som ger upphov till betydelsetillskrivningar kallas artikulationer. Det innebär teoretiskt att teckens betydelser fixeras på ett specifikt sätt (Laclau - Mouffe 2001: 105). En artikulation kan både ifrågasätta och reproducera en rådande diskurs. Laclau och Mouffe menar att artikulationer är kontingenta interventioner i en obestämbar terräng. Betydelserna som fixeras hade kunnat vara annorlunda då det alltid finns alternativa betydelser. Ingenting är bestämt för eviga tider trots att det kan verka så. I somliga fall kan en diskurs helt konkurrera ut övriga diskurser och skaffar sig ett totalt tolkningsföreträde. Det kallas då att diskursen är hegemonisk. Den ifrågasätts inte, utan ses som helt naturlig. Ett hegemoniskt tillstånd är på så vis motsatsen till antagonism. Politisk konflikt omöjliggörs. De diskursiva handlingar som syftar till att undertrycka alternativa verklighetsuppfattningar och handlingsalternativ kallas för hegemoniska interventioner. Det är alltså en konkret artikulation av en bestämd diskurs som aktivt utesluter andra möjliga betydelser. Hegemoniska interventioner upplöser antagonismen och skapar entydighet (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 54-56).

Även artikulationer och hegemoniska interventioner fungerar som analytiska redskap. Ett av diskursanalysens syften är nämligen att blottlägga diskursernas kontingens och därmed visa på möjligheten till förändring av varje social ordning. Det kan göras genom att studera hur diskurser genom artikulationer frammanar bilden av specifika verklighetsbeskrivningar som naturliga och självklara. I mitt fall handlar det om att identifiera konkreta artikulationer av den postpolitiska diskursen. På så sätt ämnar jag undersöka vilka betydelser som fixeras och vilka som utesluts.

3.1.5 Legitimering och uteslutning – diskursens konsekvenser

Diskursanalysens andra syfte är att undersöka vilka konsekvenser olika diskurser kan få. Det kan göras genom att studera den diskursiva makten i form av legitimering och uteslutning. (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 32, 40, 58). Denna syn på makt genomsyras av ett utpräglat strukturperspektiv och förstås mot bakgrund av den poststrukturalistiska synen på språket. Det kallas att makten är produktiv och begränsande, vilket innebär att de sätt vi beskriver verkligheten på möjliggör vissa handlingar medan andra utesluts. (Winther Jörgensen - Phillips 2000: 20). I "Hegemony and the socialist strategy" (1985) beskriver Laclau och

Mouffe sin syn på språkets konstituerande roll för verkligheten med en liknelse. De menar att om en jordbävning sker så gör den det oavsett om och hur vi människor uppfattar den. De bryter på så vis med den hegelianska idealismen genom att hävda att det finns en verklighet utom oss. Men huruvida vi ser uppfattar den som en naturkatastrof eller som ett uttryck för guds vrede beror på hur vi diskursivt beskriver den genom språk och handlingar. Genom att beskriva jordbävningen på olika sätt framstår vissa reaktioner och handlingar som meningsfulla, rationella, nödvändiga eller möjliga medan andra framstår som meningslösa, irrationella eller omöjliga. Det är enligt denna princip som den diskursiva makten verkar, genom att legitimera eller utesluta handlingsalternativ. Genom att beskriva fenomen, frågor och personer på särskilda sätt möjliggörs respektive omöjliggörs politiska handlingsalternativ. På så vis är den diskursiva konstitutiv för politiken (Winther Jörgensen - Phillips 2000: 41). Här ser vi även kopplingen mellan avpolitiserings teorin och diskursteorin. Länken mellan diskursens strävan efter entydighet och den diskursiva avpolitiserings funktion. Kopplingen mellan det diskursiva fältets mångfald och antagonismens pluralism.

3.2 Metodologiska övervägningar och avgränsningar

Diskursteorin är både mycket omfattande och komplicerad. Det gör det svårt att täcka alla aspekter av teorierna i en avgränsad studie även om det ter sig lockande. Jag avgränsar därför min studie både vad gäller material och teoretiska aspekter. Vad gäller teoretiska och metodologiska frågor lyfter jag två punkter.

Den första rör en tvistefråga inom diskursanalysen och handlar om diskursens gränser. Medan den kritiska diskursanalysen menar att diskurser är ett avgränsat språkligt fenomen och att diskursanalytikern främst bör studera språkliga praktiker, menar diskursteorin att diskurser inkluderar språkliga såväl som övriga sociala praktiker. Konkret innebär det att alla typer av handlingar är diskursiva praktiker. Hur vi inrättar och organiserar samhället och dess institutioner är därför exempel på väsentliga diskursiva praktiker som bör studeras som sådana. För mig innebär det att diskursen om TTIP knappast avgränsar sig till hur vi talar och skriver om frågan. Hur kommissionens arbete är organiserat, hur förhandlingarna går till, vilka intressen som representeras och vilka medel och resurser som avsätts för avtalet bör även de studeras enligt diskursteorins principer. Gränserna mellan institutionell och diskursiv avpolitiserings suddas ut och förlorar sin relevans. Jag väljer dock att avgränsa studien till det talade och skrivna ordet. Jag gör detta för att undvika en uppsats som försöker gripa om allt, men inte fångar något. Ett tydligt fokus på kommissionens offentliga kommunikation kan avslöja de bakomliggande antaganden och politiska logiker som ligger till grund för kommissionens handlande. (Se Winther-Jörgensen & Phillips 2001: 14).

Den andra frågan jag konfronteras med handlar om struktur- och aktörsperspektivet där det råder delade meningar inom både diskursanalysen och avpolitiseringssteorin. Avpolitiseringssteorin beskrivs ofta som en aktiv strategi vilket implicerar en rationalistisk syn på individen i linje med ett aktörsperspektiv. Diskursteorin har däremot ett utpräglat strukturperspektiv och betonar diskursernas konstituerande roll i samhället. Individen är i mycket hög grad styrd av de samhälleliga strukturerna och ses inte som autonoma individer. Samtidigt betonar Laclau och Mouffe diskursernas och den rådande sociala ordningens kontingens. Ett annat samhälle är möjligt och rådande maktstrukturer kan förändras (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 45). Laclau och Mouffes syn hållning framstår därför som något ambivalent, vilket påverkar till vilken grad diskursiv makt kan utövas såsom en aktiv strategi eller inte. Jag utgår från att detta är möjligt, och att det tar sig uttryck i form av hegemoniska interventioner och artikuleringar.

3.3 Diskursanalys i praktiken

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur en diskursiv avpolitiseringsstrategi tar sig uttryck i Kommissionens kommunikation samt vad det får för konsekvenser. Således består var och en av de tre analyserna av två huvudsakliga delar: diskursens uppbyggnad samt diskursens konsekvenser.

Den första uppgiften består alltså i att ta reda på hur diskursen tar sig uttryck genom att identifiera den i form av nodpunkter och ekvivalenskedjor. Den andra uppgiften består i att analysera hur den diskursiva makten tar sig uttryck i form av legitimerings- respektive uteslutningsprocessen och vad det får för konsekvenser för huruvida TTIP framstår som önskvärdt eller ej. Vidare operationaliseras diskursiv avpolitiseringsstrategi i form av konkreta artikuleringar av den postpolitiska diskursens tre beståndsdelar: antagandet om en egendynamisk utveckling, reduceringen av politiska frågor till teknikaliteter samt antagandet om en utveckling som gynnar alla. Diskursiv avpolitiseringsstrategi sker alltså genom att den postpolitiska diskursen reproduceras och därmed utesluter frågans antagonistiska karaktär och omöjliggör politisk konflikt. I följande analys redogör jag därför för hur den postpolitiska diskursen tar sig uttryck i konkreta artikuleringar.

4 Analys

4.1 Antagandet om en egendynamisk utveckling

Why do we need such an agreement [TTIP]? There are two aspects of today's changing global economy that *push us* to try something new on a transatlantic axis. And there are *two unavoidable realities* that *oblige* us to aim for a comprehensive agreement. (De Gucht 2012-05-30)

Citatet ovan är ett utdrag ur den före detta handelskommissionären Karel De Guchts tal ”Reshaping transatlantic relations” där han förklarar varför TTIP behövs. Den problembild som målas upp bygger alltså på två ofrånkomliga realiteter, för det första den instabila makroekonomiska situationen som präglas av ett instabilt investeringsklimat vilket leder till minskat risktagande från företag, färre investeringar, lägre tillväxt och färre jobb, och för det andra globaliseringen. Den första aspekten av globaliseringen består i en förändrad produktionsordning som innebär att varor inte tillverkas på en och samma plats, utan att beståndsdelar istället skeppas mellan länder och sätts ihop på olika ställen. Dessa globala produktionskedjor (global value chains) är komplexa system som gör företagen beroende av gränsöverskridande handel. Den andra aspekten av globaliseringen är den ökande globala konkurrensen. I nedanstående citat ser vi globalisering diskursivt skapas som ett hot mot Europas konkurrenskraft, värderingar och inflytande.

The economic rise of emerging economies like China and Brazil is a huge step forward for humanity. But it does mean that Europe's influence in the world will gradually come to reflect our future share of the world's population rather than our current share of the world economy. That leads people to ask how European standards and values can be *protected*? How can we *protect* the Austrian way of life? [Egen kursivering] (Malmström 2015-01-20)

We need an ally like that to shape the globalisation we see deepening before our eyes every day. We are more affected by economic and political decisions made in other countries than ever before. And we particularly need an ally because we know that the strength of our voice in the world is, in relative terms, decreasing. (Malmström 2015-07-07)

Many people seem to believe that this negotiation will make Europe weaker. In fact it will make us stronger, ready to face the challenges of a fast-changing and insecure world. (Malmström 2015-01-30)

Globaliseringen utgör här diskursens centrum och fungerar på så vis som nodalpunkt. Globalisering skapas diskursivt dels som ett hot, dels som en ofrånkomlig utveckling. Genom att ekvivaleras med element som en hårdnande

global konkurrens, minskat inflytande på den globala politiska arenan, förändrade villkor för Europas länder och företag samt de snabbväxande tillväxtekonomiernas allt starkare ekonomiska och politiska ställning fylls begreppet med negativa betydelser. Det bildas på så vis en ekvivalenskedja kring nodalpunkten globalisering vars betydelse fixeras som ett hot som kräver åtgärder i form av en allians med USA för att skydda våra gemensamma värden mot främmande krafter (De Gucht 2014-03-03, 2014-05-22, Malmström 2015-01-20, 2015-07-07, 2015-09-25 , 2015-01-30).

I talen beskrivs den hårdnande globala konkurrensen, och den nya globala produktionsordningen som ofrånkomliga realiteter. Deras drivkrafter och orsaker sätts inte i fråga utan tas för givna. Genom att globaliseringen fixeras kring dessa fenomen skapas globalisering därför som en ofrånkomlig och okuvlig kraft, en tydlig och kraftfull artikulation av den postpolitiska diskursen. Huruvida EU:s handelspolitik i själva verket är en drivande kraft i denna utveckling eller inte, lyfts inte till diskussion. Men synen på utvecklingen som ofrånkomlig leder naturligtvis till en särskild syn på hur problemen bör tacklas. I följande citat ser vi hur denna ekvivalering resulterar i en legitimering respektive uteslutning av handlingsalternativ. Med andra ord ser vi hur den producerade problembilden resulterar i en lösningsmodell.

You know the spectacular figures on trade, investment and employment. But I do think it is worth reflecting on the changes that the world is undergoing as we speak. This *transformation requires adaptation*: If we want to get better results we cannot keep using the same strategies.
[Egen kursivering] (De Gucht 2012-05-30)

„Trade is no longer just about finished products. Through global value chains, trade and investment have become part of the production process itself. Some experts do argue that the growth of these chains has slowed in recent years. That may be cyclical or it may be permanent. It's too soon to say. But either way the linkages that have been forged in recent years require us to *adapt*. If we want to be competitive we have *facilitate* this value chain trade.“ [Egen kursivering] (Malmström 2015-09-25)

But why do we in Europe believe an FTA [free trade agreement] should be comprehensive and ambitious, even as some are considering smaller solutions? There are two unavoidable reasons for this. The first is that we need to take action that is proportionate to the challenges we are facing and that corresponds to our shared commitment to continue leading on trade liberalisation.
(De Gucht: 2012-05-30)

I ovanstående citat ser vi både hur legitimering och uteslutning av handlingsalternativ tar sig uttryck. Den problembild som tidigare beskrivits innebär att de åtgärder som presenteras framstår som helt naturliga och rationella. De förslag det rör sig om, i linje med problemen som beskrivs, handlar exempelvis om att öka konkurrenskraften, skydda europeiska värderingar, skapa en ekonomisk och politisk motvikt till BRICS-länderna och öppna marknader för att facilitera den globala produktionskedjan. För att realisera åtgärderna krävs djärva och kraftfulla politiska beslut. På så vis är det knappast en apolitisk diskurs. Den diskursiva avpolitiseringsen uttrycks i stället genom att den ekonomiska utvecklingen och globaliseringen beskrivs som ofrånkomlig och

nödvändig. Citatet ”This transformation requires adaptation” ger tydligt uttryck för en globaliseringen som en kraft bortom politisk kontroll. På så vis utesluts övriga handlingsalternativ och endast en anpassningens politik återstår. I linje med denna logik kan åtgärderna beskrivas som helt nödvändiga och oundvikliga. Alternativet torde vara att ge vika för BRICS-ländernas framfart, ge upp de europeiska värderingarna och inflytandet på den globala arenan.

Det vi ser är hur globalisering skapas diskursivt och fylls med mening genom att ekvivaleras med specifika element. I den identifierade diskursen skapas globalisering som en ofrånkomlig utveckling, vars konsekvenser kan innebära ett hårt slag för Europas ekonomi, värderingar och Europas globala inflytande. Detta utgör den problembild som är konstituerande för vilka lösningar som möjliggörs. Resultatet är att särskilda åtgärder legitimeras medan andra utesluts. I detta fall innebär det att de åtgärder i form av anpassning till utvecklingen, som kan sammanfattas TTIP, förefaller rationella, nödvändiga och som de enda rimliga. Alternativa förslag kan förkastas som irrationella, eller rent av farliga genom att hänvisa till globaliseringens potentiella konsekvenser. Det är vad som kallas diskursiv makt.

Om globaliseringen i stället ses som resultatet av en medveten och ideologiskt motiverad utveckling, genomdriven av starka statliga och ekonomiska intressen genom internationella institutioner som IMF och WTO skulle vi se helt annorlunda lösningar på problemen. Statliga politiska regleringar för att begränsa det globala flödet av varor, tjänster och pengar av sociala eller miljömässiga skäl hade då kunnat förefalla rimliga och rationella. Men en sådan beskrivning ifrågasätter de grundläggande antagandena för den rådande diskursen, och kan givet synen på globaliseringen som en självgående utveckling förkastas som verklighetsfrånvärd och förslagen kan uteslutas som hinder mot en ofrånkomlig utveckling. Inom diskursen går det ekonomiska systemets grundläggande principer nämligen inte att ifrågasätta, den ekonomiska logiken är så att säga fixerad i det kapitalistiska systemet.

4.2 Reducering av politiska frågor till teknikaliteter

En berättelse som återkommer i olika tappning handlar om ofta mindre företag som hindras från att exportera till USA på grund av höga tariffer och olika regleringar i USA och EU, så kallade dubbla standarder (se Malmström: 2015-01-30, 2015-02-16, 2015-01-20, Karel De Gucht 2014-03-03, Kommissionen 5). Tariffer är de avgifter som företag kan tvingas att betala för att få komma in på en nationell marknad. Dubbla standarder syftar på att produkter som tillverkas i EU behöver genomgå tester för att bevisa att produkten lever upp krav och standarder

inom exempelvis hälsa, miljö, eller säkerhet både i EU och i USA. Både tariffer och regleringar ses därför som ett problem och ett hinder i den globala produktionskedjan som verkar hämmande för handel, export och därmed jobb och välbefinnande.

I följande citat ser vi exempel på hur problemen beskrivs och tillsammans skapar en bild av tariffer och regleringar som byråkratiska, onödiga, besvärliga och som hinder för utveckling.

Another example is Penny Seume, a designer from Bristol who creates printed fabrics, wallpaper, lampshades and pillows. Different textiles flammability testing standards mean she has to set fire to her products... not once... but twice! TTIP negotiators are working towards clarifying these fire safety rules, which could save her time and money. All of these examples, as you can see, are small and medium-sized companies, which make up around 30% of Europe's exports to the US. (Malmström 2015-02-16)

For one thing, we are focusing our work on regulation in areas where our laws are very similar in the EU and the US. I've already mentioned a few, like cars and pharmaceuticals. There are others, like medical devices, cosmetics and financial services. In these areas, the fact is that American consumers and European consumers are equally protected. But the technical way this is done may be different, more for administrative reasons than anything else. (Malmström 2015-01-20)

When I was preparing for this meeting, I read an interview with Carl Martin Welcker. He's the managing partner of a machine tools company called Alfred H. Schütte GmbH that employs 600 people in Cologne. I was amazed to see that different standards on things like the colour of wiring and types of plugs and sockets means that it costs his firm 10 to 15% more to produce a machine for the US market than for the EU market. (Malmström 2015-01-30)

Citaten ovan visar på två återkommande drag i Kommissionens retorik. För det första poängteras vilket problem tarifferna utgör. Berättelsen förtäljer att utan tariffer skulle företagen kunna öka sin export och leda till jobb och välbefinnande. En relevant omständighet är att såväl Kommissionen som TTIP-kritiker konstaterat att tarifferna numera är av marginell betydelse och därför tämligen ointressanta. Likväl målas de upp som ett stort problem i tal efter tal (Malmström 2014-12-11, 2015-01-30, 2015-02-05, Kommissionen 5). Det andra rör regleringar som både beskrivs som onödiga handelshinder, meningslösa kostnader och som okontroversiella frågor. Det tredje exemplet ovan beskriver hur regler om färgen på kablar sätter käppar i hjulen för företag. Exemplet handlar nästan uteslutande om frågor av teknisk karaktär, regler om vägguttag eller tygers brandsäkerhet. Andra frågor rör bilar, maskiner, medicinsk utrustning och liknande, inget politiskt sprängstoff helt enkelt. Genom att ständigt lyfta liknande exempel skapas en bild av regleringar som närmast meningslösa och politiskt okontroversiella. Att regleringar samtidigt kan syfta på miljölagar, djur- och hälsoskydd, politisk kontroversiella frågor som det däremot råder politisk debatt om, eller att de ofta är resultatet av demokratiskt fattade beslut, tycks inte värt att nämna. Genom att aldrig lyfta politiskt känsliga exempel kring vilka de regleringsfrågor som det råder delade meningar om utesluts regleringarnas politiska karaktär ur diskursen.

Regleringar och tariffer står i centrum för den problembild som konstrueras och fungerar därför som nodalpunkter, vars betydelse fixeras till element som handelshinder, kostnader och teknikaliteter. Denna ekvivalenskedja framträder tydligt och karaktäriserar den dominerande diskursen väl. Diskursen som produceras resulterar också i att somliga lösningar förefaller vara rimliga och legitimeras medan andra utesluts.

Följande citat rör främst regleringar, och ger en bild av hur problemformuleringen resulterar i särskilda lösningsförslag i frågan.

Talks are making headway on the other sectors, including medicines, medical devices, clothing, cosmetics, machinery and others. These are core areas for TTIP and we are moving forward on them... finding ways to make regulation more compatible, without lowering health, safety, environment or consumer protection standards. (Malmström 2015-03-12)

The reality – as anyone who has driven a car in America will sense – is that US cars are just as safe as European cars. If we can recognise this formally through TTIP we can make it much easier to trade while making sure people are safe. (Malmström 2015-01-30)

TTIP, then will help Europeans become more prosperous. But that's not the only benefit. It will also help deliver more effective government. And negotiators have been working on ways to make that happen too: First, when regulators cooperate they make better regulation. The EU and US have some of the most qualified regulatory experts in the world. Sharing their expertise about new regulatory challenges – from electric cars to nanotechnology – helps them solve the big societal problems they deal with every day. (Malmström 2015-02-05)

Det första och andra citatet bygger vidare på bilden av regleringar som politiskt oproblematiske. De sektorer som beskrivs tillhör inte de mest kontroversiella. Här lyfts förutom mediciner och maskiner även smink och kläder. Ur detta perspektiv behöver regelsamarbete inte vara mer komplicerat än att erkänna varandras standarder. Malmström försäkrar även att regleringarna ska förenklas utan sänkta krav på miljö- och hälsoskydd. Det handlar alltså främst om tekniska och administrativa förenklingar. Den politiska konflikten förnekas.

Det tredje citatet tar upp regelsamarbete som i TTIP kallas regulatory cooperation. Det är en tilltänkt institution bestående av regleringsexperter i syfte att utveckla nya regleringar, regelförenklingar samt att utvärdera existerande regleringar. Det är tal om en förskjutning av regleringsmakten från politiker till experter. Ur Kommissionens perspektiv beskrivs det som effektiv styrning genom dialog och samarbete snarare än genom politisk konflikt.

Problembilden som beskrivits i föregående stycke resulterar här i att förslagen framstår som de enda rimliga. Varför kontrollera bilens blinkers både i Europa och USA när vi ändå har snarlika krav? Frågornas tekniska och okontroversiella karaktärer legitimerar tekniska lösningar. Politisk debatt kan givet frågornas karaktär förkastas som överflödigt. Instiftandet av ett expertråd såsom föreslås i TTIP, ett på många sätt kontroversiellt förslag, framstår enligt Kommissionens logik som helt rimligt och kan legitimeras på rationella grunder.

Sammanfattningsvis ser vi alltså hur regleringar och tariffer ges en negativ laddning genom att diskursivt ekvivaleras med kostnader, byråkrati och handelshinder. Vidare beskrivs de som politiskt okontroversiella genom att uteslutande lyfta frågor av teknisk karaktär, utan politisk laddning. Därmed sker en indirekt ekvivalering av regleringar som teknikaliteter. Tillsammans bildas en ekvivalenskedja som diskursivt skapar regleringar i denna specifika betydelse. Detta utgör grunden för den legitimering och uteslutning av handlingsalternativ som sker och vars resultat vi ser i form av ett omfattande regelsamarbete genom en expertstyrd institution. Genom att utesluta den politiska dimensionen av regleringar legitimeras en icke-politisk lösning i form av ett expertstyrt regelsamarbetsorgan. Med kritiken mot TTIP i åtanke framstår Kommissionens agerande än mer kontroversiellt. En av många kritikers största farhågor är just att regelsamarbetet ska påverka exempelvis EU:s miljölagstiftning och livsmedelsskydd negativt och försvåra framtida skärpningar som kan ha negativa konsekvenser för företag. Utifrån Kommissionens logik framstår dessa farhågor som ogrundade och irrationella, och förlorar på så vis sin politiska udd. En konsekvens av den diskursiva praktiken är alltså att den politiska debatten kvävs. En annan aspekt som är värd att lyfta är att reduceringen av regleringar till en teknisk fråga även ligger i linje med den postpolitiska tanken om att politiska konflikter är passé. De ideologiska striderna har lämnat plats åt dialog, samarbete och konsensus. Den konsensus som kan ligga till grund för Kommissionens inställning är den grundläggande liberala idén om att handel och tillväxt utgör grunden för alla människors välbefinnande. Regleringarnas värde i form av skydd för exempelvis miljövärden och demokratiska värden hamnar på så vis i skymundan för den eviga strävan efter tillväxt. Synen på regleringar som ett problem överskuggar synen på regleringar som skydd och uttryck för demokratiska beslut.

4.3 Antagandet om en utveckling som gynnar alla

Antagandet om en utveckling som gynnar alla uttrycks på i huvudsak två olika sätt det studerade materialet. Den första och mest iögonfallande diskursen bygger på den kritik som riktas mot TTIP. Kritiken beskrivs som faktafel, myter och obefogade rädslor. Man kan säga att antagandet om en utveckling som gynnar alla därmed görs indirekt genom den diskursiva praktik som innebär att alternativa möjligheter utesluts genom att högst konkret avlegitimeras. Genom att utesluta vissa åsikter kan konsensus skapas kring de åsikter som anses rimliga och normala.

Den andra diskursen som uttrycks i kommissionens tal kretsar kring den europeiska identiteten och de europeiska värderingarna. De europeiska värderingarna och den europeiska identiteten fungerar där som nodalpunkt och skapas diskursivt genom att ekvivaleras med öppenhet, demokrati, jämlikhet och mänskliga rättigheter. Genom att referera till *våra* värderingar skapas även en vi och de-distinktion. Betydelsefulla skrivningen sker då även genom differentiering.

Den europeiska identiteten skapas på så vis genom att skilja sig från det andra, det främmande. Nedan följer först fyra exempel på hur den första diskursen artikuleras, och sedan ytterligare fyra exempel på den andra.

The debate has shown that people are concerned about what they see as TTIP's possible impacts – whether it's on public services, regulatory protection or investment arbitration. We know that such fears are *not justified by the facts*. But they show that people feel distant from trade policy-making. And we must address that. [Egen kursivering] (Malmström 2015-05-04)

The fact that there is an intense public debate on TTIP is very positive for the future of Europe. More engagement means a stronger democracy. But *real democratic debate* means having all the facts and understanding all the different perspectives. [Egen kursivering] (Malmström 2015-02-05)

And I urge all those who believe this deal matters to do the same especially national ministers and MEPs, but also business, think tanks and civil society. Having information online helps. But *myths* live on in people's heads long after they have been disproved. [Egen kursivering] (Malmström 2015-03-12)

Unfortunately, certain myths have developed about what TTIP would or wouldn't do – claims that simply aren't true. This brochure lists the 10 main ones – and what the reality actually is. We hope it'll help you *separate fact from fiction* as you form your own views about TTIP. [Egen kursivering] (Kommissionen 4)

4.1 Antagandet om en utveckling som gynnar alla

Exemplen visar tydligt hur Kommissionens retorik fungerar. Kritiken som riktas mot TTIP ekvivaleras med tecken som obefogade rädslor, faktafel och myter och kan därmed effektivt avlegitimeras och uteslutas som giltiga argument. Det finns många exempel på detta. Det är även intressant att se hur Kommissionen samtidigt gång på gång betonar vikten av en livlig demokratisk debatt och efterfrågar åsikter om TTIP. Det kan tyckas ambivalent att å ena sidan efterfråga mer debatt, men å andra sidan avfärda kritiska åsikter som myter och obefogade rädslor. Debatt är alltså viktigt, men under specifika villkor. Min tolkning är därför att den legitime debattdeltagaren måste acceptera vissa grundläggande antaganden för debatten. Vi kan här knyta an till Chantal Mouffes teori om den postpolitiska dialogiska demokratisynen. Kritik som till exempel ifrågasätter det grundläggande antagandet om att ökad export ger fler jobb och skapar välstånd åt folket, ifrågasätter samtidigt grunden för hela debatten och diskursens grundläggande antaganden. Kritikerna kan därför inte delta i den dialogbaserade debatten och kritiken kan förkastas som verklighetsfrånvärd. I stället önskar Kommissionen en *riktig* debatt som bygger på fakta, där deltagarna förstår alla perspektiv och dimensioner. Formuleringarna är högst konkreta exempel på hur legitimerings och uteslutning resulterar i en diskursiv avpolitisering. Alternativ utesluts och den politiska konfliktdimensionen raderas effektivt. Det är alltså inte en debatt mellan olika alternativ. I stället står ett riktigt alternativ mot myter och

felaktigheter. Återstår gör ett perspektiv och de politiska alternativen begränsas till ett litet fåtal.

I följande citat ser vi exempel på hur diskursen om europeiska värderingar och den europeiska identiteten skapas.

Many people have said and written many things about these negotiations. For some people TTIP exemplifies the disconnection of European politics from the people. But I also understand, and I say this in full respect of those who hold them, that those viewpoints *do not see the full picture*. Because what I want to say to you today is that *this agreement is in fact a direct response to the needs and hopes of all Europeans*. [Egen kursivering] (Malmström 2015-01-30)

But what we can agree on, I believe, is that a deal that benefits us in so many ways – economically and strategically – a deal that protects and even strengthens our values for the future - is *in all of our interests*. [Egen kursivering] (De Gucht 2015-05-05)

Finally, TTIP is also about protecting and strengthening our shared transatlantic values – from open markets to high levels of regulatory protection for the environment, health and consumer protection. By coming together around principles like these, the US and Europe strengthen our partnership to defend them. That's why TTIP will be a vital part of the future structure of the world trade system. (Malmström 2015-05-04)

For all our differences with... for all the times that we don't see eye to eye, it remains true is that the EU and the US share many values. Values like democracy, open markets, the rule of law, and respect for the individual. Values based on the shared heritage of the Enlightenment. Values that should be reflected in the rules that govern the international system. Only by working together can Europe and the US achieve that goal. TTIP ensures we will. (Malmström 2015-01-30)

I den diskurs som framträder ser vi två mönster som utkristalliseras, som är tätt sammanlänkade och står i en problem-lösningssrelation. För det första artikuleras ett antagande om en gemensam europeisk identitet. Genom att beskriva Europa, européer och europeiska värderingar på ett visst sätt, eller sätta tecknen i en särskild kontext, skapas den europeiska identiteten och de europeiska värderingarna fylls med en betydelse. Den vanligaste förekommande formuleringen är att tala om de europeiska värderingarna utan att definiera dem. Men genom att återkommande referera till europeiska värderingar och europeisk identitet skapas en på sätt och vis tom identitet som kanske främst fyller retoriska syften. I citaten ovan ser vi dock hur de europeiska värderingarna konkret ekvivaleras med öppenhet, demokrati, respekt för individen och upplysningens ideal. De europeiska värderingarna tillfogas även idén om rättsstaten och den fria marknaden och kopplas på så vis intimt samman med den liberala demokratin och marknadsekonomin.

I relation till de europeiska värderingarna, går det även att skönja ett slags diskursivt konstruerat konsensus, en chimär av samförstånd, som konstrueras genom att ständigt referera till ”våra värderingar”. Mest tydlig blir konsensustanken i Malmströms citat där hon i samma andetag avfärdar kritiken att TTIP symboliserar glappet mellan politiker och medborgare, för att sedan hävda

att TTIP är svaret på alla européers behov och önskningar. Denna konstruktion förstärks genom att våra värderingar differentieras gentemot andra, främmande värderingar. Våra, europeiska värderingar beskrivs i kontrast till de främmande värderingar som ökar sitt inflytande på den globala arenan och därmed utgör ett externt hot mot den öppenhet och demokrati som Europa står för. Idén om ett ”vi”, och ”våra värderingar” är så att säga en konstruktion av samförstånd som dels bygger på antagandet om en homogen identitet och dels på antagandet om att en specifik politik gynnar oss alla.

Vad innebär denna verklighetsbeskrivning för synen på TTIP? De politiska implikationerna av diskursen som skapas följer två spår. Den första bygger på idén om de gemensamma europeiska värderingarna som ett uttryck för antagandet om en utveckling som gynnar alla. Genom att skapa en bild av de europeiska värderingarna som sammanhållna, i linje med en liberal demokrati och handelspolitisk diskurs skapas en chimär av samförstånd. Följden blir att det också går att nå en samförståndets politik för att nå den utveckling som rimligen kommer gynna alla. I diskursen framstår handel och tillväxt som givna mål. Politikens uppgift är således inte att diskutera *vad* som ska uppnås, utan *hur* det ska uppnås. Därmed framstår den dialogbaserade politiken som mer adekvat än den antagonistiska. Enligt Kommissionen utgör TTIP det rimliga politiska alternativet genom att, med Karel de Guchts ord „[...] skydda och stärka våra värderingar för framtiden - i allas vårt intresse“ (egen översättning). Den andra implikationen bygger på antagandet att de europeiska värderingarna och den europeiska identiteten är hotad och måste värnas. Bara genom att EU och USA går samman och gemensamt stärker sina positioner på den globala ekonomiska och politiska arenan kan dessa värderingar skyddas för framtiden. Enligt denna logik legitimeras TTIP som räddningen för de europeiska värderingarna. Motsatsvis framstår ett Europa utan TTIP som värnlöst mot de främmande värderingarnas intåg. En konsekvens av denna logik där ett vi och de konstrueras mellan demokrati och icke-demokrati, försvinner möjligheterna till mer djupgående och fruktbar demokratisk diskussion. Möjligheten till ett ifrågasättande av Kommissionens agenda förlorar på så vis sin legitimitet då det innebär ett ifrågasättande av de europeiska värderingarnas fortlevnad. Diskussionen hamnar i en för eller mot-tillstånd. Den antagonistiska dimensionen trängs undan och med den förutsättningen för en pluralistisk demokratisk diskussion.

5 Sammanfattning och slutsats

Jag ska i följande avsnitt sammanfatta och diskutera resultaten av analyserna och slutsatserna. Syftet med uppsatsen var att ta reda på hur frågan om TTIP är föremål för en diskursiv avpolitisering i Kommissionens kommunikation i frågan, hur den diskursiva avpolitiseringsen tar sig uttryck i de tal och den information som Kommissionen sprider offentligt. Det andra, politiskt intressantare, syftet var att undersöka vilka konsekvenser avpolitiseringsen får för TTIP som politisk fråga. Vad innebär det att en fråga avpolitiserar? Vad innebär det för hur vi förstår TTIP och för huruvida TTIP framstår som önskvärt eller ej?

De konkreta frågeställningarna för studien var följande:

- Hur tar sig diskursiv avpolitisering uttryck i Europeiska Kommissionens kommunikation om TTIP?
- Vilka konsekvenser får den diskursiva avpolitiseringsen för huruvida TTIP framstår som önskvärt eller ej?

Diskursiv avpolitisering har jag tolkat som reproduktionen av den postpolitiska diskursen i form av tre av dess huvudsakliga kännetecken: antagandet om en egendynamisk utveckling, reduceringen av politiska frågor till tekniska frågor samt antagandet om en utveckling som gynnar alla.

I den första analysen finner jag att avpolitisering sker genom att globalisering ekvivaleras både med en ofrånkomlig utveckling och som ett hot mot de europeiska värderingarna och det europeiska välståndet. Konsekvensen är att politikens roll handlar om att anpassa samhället till denna givna utveckling i stället för att driva den. Den sociala ordningens kontingens raderas och den rådande ordningen framstår som tvungen, omöjlig att förändra och endast anpassning står till buds. En anpassning till den nya globala ekonomin blir därför politikens främsta uppgift. För att klara konkurrensen måste handeln öka och tillväxten tillta genom att nya marknader öppnas och handelshinder rivs ner. Givet denna problembeskrivning kan TTIP legitimeras på rationella grunder och framstår som det enda rimliga alternativet till ekonomiskt och politiskt förfall. Vi ser alltså tydliga element av den postpolitiska diskursen och hur den resulterar i ett uteslutande av handlingsalternativ. Den politiska konflikten försvinner och endast ett alternativ återstår, TTIP.

I den andra analysen konstaterar vi att den diskursiva avpolitiseringsen tar sig två olika former. Dels genom att konkret framställa regleringar som tekniska

och politiskt okontroversiella frågor. Dels genom att lyfta just de exempel som bekräftar denna tes om att TTIP inte borde ses som en politiskt laddad fråga, utan endast teknisk och politiskt oproblematiserad. Den postpolitiska diskursen tar sig på så vis ett oväntat uttryck genom att inte främst förneka den politiska karaktären, utan snarare genom att ignorera den. Resultatet är likväl att TTIP framstår som det enda logiska alternativet. Även när talen läses med strängt kritiska ögon, framstår TTIP i dessa sammanhang som fullt rimligt och rationellt. Avpolitiseringsen är på så vis kraftfull raderar effektivt frågans politiska dimension. Regleringar och tariffer beskrivs som enkom tekniska problem och blir på logiska grunder föremål för expertis snarare än politiker. Därav framstår inrättandet av ett teknokratiskt regelsamarbetsorgan som rimligt. En reflexion utifrån den andra analysen är att den diskursiva avpolitiseringsen visar ett annat uttryck. Den legitimering och uteslutning som sker är inte kategorisk på samma sätt som i övriga analyser. Det handlar främst om en uteslutning av övriga alternativ, och avpolitiseringsen består därför främst i att radera den politiska dimensionen av frågorna. TTIP framstår inte som det enda alternativet, men som ett rimligt sådant, och definitivt inte politiskt kontroversiellt.

Antagandet om en utveckling som gynnar alla artikuleras på två huvudsakliga sätt. För det första genom att diskursivt konstruera en europeisk identitet genom att referera till våra, europeiska värderingar som ekvivaleras med öppenhet, demokrati och mänskliga rättigheter. För det andra genom att utesluta den mesta av kritiken mot TTIP som myter och faktafel. Därmed legitimeras en uteslutning av de kritiska rösterna från den demokratiska debatten som enligt Kommissionen ska bygga på fakta och logik. Konsekvensen är att endast de som accepterar den dominerande liberala handelspolitiska diskursens grundläggande antaganden kan delta i debatten. Politikens antagonistiska dimension omöjliggörs. Konkurrerande politiska alternativ utesluts och omöjliggör politisk konflikt. På så vis raseras grunden för den pluralistiska demokratin.

Denna undersökning gör inte anspråk på att beskriva Kommissionens kommunikation i sin helhet, men en aspekt av den. Den är ett försök till att visa på de drag av diskursiv avpolitiseringsen som framkommer i deras tal och information om TTIP, i form av mönster och de konkreta artikulationer som visar hur framträdande den postpolitiska diskursen faktiskt är. Den reducering av politiska frågor som sker innebär ett reellt hinder för den demokratiska debatten. Beskrivningen av globaliseringen som kraft utom politisk kontroll innebär att möjligheterna till radikala alternativ till den förda politiken förkastas och utesluts. Antagandet om att TTIP är svaret på alla européers hopp och önskningar är en grav underskattning av människors förmåga att tänka kritiskt och ett aktivt hinder mot kritiska perspektiv på utvecklingen och politiken. Slutsatsen är att Kommissionen genom sin kommunikation hindrar en levande pluralistisk politisk diskussion.

En slutsats jag drar utifrån analyserna och mitt helhetsintryck av allt material jag läst, sett och hört från Kommissionen är att den diskursiva avpolitiseringsen ofta ter sig tämligen harmlös, men sammantaget antar häpnadsväckande proportioner. Slutsatsen att TTIP är önskvärt nås inte genom en ärlig politisk debatt, där motstridiga argument stöts och blöts. Det är inte en

sammanvägning av argument för och emot. Kommissionen bemödar sig sällan med att bemöta kritik, utan avfärdar den rakt av som faktafel och myter. Denna strategi att avfärda kritik och uteslutande framföra det egna perspektivet tar därför formen av en kraftfull hegemonisk intervention i den infekterade politiska terräng som TTIP befinner sig. Det finns *ett* perspektiv och det finns *en* lösning. TTIP målas ofta upp som ett hot mot demokratin. Det må vara sant. Men vad vi kan konstatera utifrån denna analys är framför allt att Kommissionens tillvägagångssätt och retorik hindrar den politiska debatten och i sig är ett hot mot en vital och livaktig demokrati.

6 Referenser

6.1 Primärmaterial

Malmström 2014-12-11 = Malmström, Cecilia 2014. ”*Debating TTIP at the Open Europe and Friedrich Naumann Stiftung*” [Elektronisk].

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/december/tradoc_152942.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-01-30 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Why TTIP is good for Germany*”

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153077.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-01-20 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Three reasons why TTIP is good for Austria*”

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/january/tradoc_153054.doc%20web.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-02-05 = Malmström, Cecilia 2015. ”*TTIP: How Europe can deliver*”

Tillgänglig: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-4182_en.htm

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-02-16 = Malmström, Cecilia 2015. ”*TTIP: On course to deliver for the UK*”

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153142.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-03-12 = Malmström, Cecilia 2015. ”*TTIP on track*”.

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/march/tradoc_153214.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-05-04 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Achieving Europe’s strategic goals*”

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/may/tradoc_153407.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-07-07 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Opening remarks at EP debate on TTIP*”

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/july/tradoc_153598.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-09-24 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Liberalism, free trade and other values*”.

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153813.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-09-25 = Malmström, Cecilia 2015. ”*TTIP and Beyond: EU trade policy in the 21st century*”.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/september/tradoc_153814.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-10-20 = De Gucht, Karel 2015. ”*Trade for all: dialogue with civil society*”.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153890.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Malmström 2015-12-03 = Malmström, Cecilia 2015. ”*Trade debates - liberal voices needed*”,.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/december/tradoc_154013.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

De Gucht 2015-05-05 = De Gucht, Karel 2015. ”*What we need to make TTIP work*” ..

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/may/tradoc_152451.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

De Gucht 2014-03-03 = De Gucht, Karel 2014. ”*Opportunities from globalization for European companies*”..

Tillgängligt: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-171_en.htm?locale=en

Hämtdatum: [2016-01-07]

De Gucht 2014-05-22 = De Gucht, Karel 2014. ”*EU trade policy as a means to influence globalization*”

Tillgängligt: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-405_en.htm

Hämtdatum: [2016-01-07]

De Gucht 2012-05-30 = De Gucht, Karel 2012. ”*Reshaping transatlantic relations*”.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/may/tradoc_149519.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

De Gucht 2012-11-09 = De Gucht, Karel 2012. ”*Speech on EU-US trade relations*”.

Tillgängligt: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-793_en.htm

Hämtdatum: [2016-01-07]

Kommissionen 4 = Europeiska Kommissionen 2015. ”*The top 10 myths about TTIP – separating fact from fiction*”. Dokument tillgängligt på Europeiska kommissionens webbplats.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/march/tradoc_153266.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Kommissionen 5 = Europeiska Kommissionen 2015. ”*The opportunities for small and medium sized enterprises*”. Dokument tillgängligt på Europeiska kommissionens webbplats.

Tillgängligt: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/march/tradoc_152266.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

6.1 Sekundärmaterial

Attac Sverige = Attac Sveriges webbplats. ”Attack Sveriges programförklaring”. Tillgänglig: <http://attac.se/attac/3024/programfoerklaring>
Hämtdatum: [2016-01-07]

Burnham, Peter 2001. ”*New Labour and the politics of depoliticisation*”. Publiceras i *British journal of politics and international relations* Vol. 3, Nr. 2.

Cogito – Katalys 2015. ”I frihandelns goda namn – en genomlysning av debatten och forskningsläget om konsekvenserna av TTIP”. [Elektronisk]
Tillgänglig: http://www.cogito.nu/sites/default/files/ifrihandelns_ny.pdf
Hämtdatum: [2016-01-07]

Capaldo, Jeronim 2014. ”The trans-atlantic trade and investment partnership: European disintegration, unemployment and instability”. [Elektronisk]
Tillgänglig: <http://ase.tufts.edu/gdae/pubs/wp/14-03capaldottip.pdf>
Hämtdatum: [2016-01-07]

Ecorys 2009. ”Non-tariff measures in EU-US trade and investment – an economic analysis”. [Elektronisk]
Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf
Hämtdatum: [2016-01-07]

Hay, Colin 2014. ”*Depoliticisation as process, governance as practise: what did the ”first wave” get wrong and do we need a ”second wave” to put it right?*”. Publicerad i *Policy & politics* vol. 42 nr. 2.

Hufbauer, Gary Clyde – Cimono Isaacs, Cathleen 2015. ”How will TPP and TTIP change the WTO system?” Publicerad i ”*Journal of International Economic Law*”. [Elektronisk]
Tillgänglig: <http://jiel.oxfordjournals.org/content/early/2015/08/12/jiel.jgv036.full.pdf+html>
Hämtdatum: [2016-01-07]

Jenkins, Laura 2011. ”*The difference genealogy makes: Strategies for politicisation or how to extend capacities for autonomy*”. Publicerad i *Political studies* vol. 59.

Kommissionen 1 = Europeiska kommissionens webbplats. ”How TTIP will effect you” 2015. [Elektronisk]
Tillgängligt: <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ttip/about-ttip/impact/>
Hämtdatum: [2016-01-07]

Kommissionen 2 = Europeiska kommissionens webbplats. ”Independent study outlines benefits of the EU-US trade agreement” 2015. [Elektroniskt]
Tillgängligt: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-211_en.htm
Hämtdatum: 7 januari 2015

Kommissionen 3 = Europeiska kommissionens webbplats. ”Investment in TTIP and beyond: the path for reform” 2016. [Elektronisk]

Tillgänglig: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/may/tradoc_153408.PDF

Hämtdatum: [2016-01-07]

Lambert, Jean (Red.) 2015. ”What’s wrong with TTIP: Voices opposing the EU-US trade agreement”. 2015 [Elektronisk]

Tillgänglig: <http://www.jeanlambertmep.org.uk/wp-content/uploads/2015/01/whats-wrong-with-ttip.pdf>

Hämtdatum: [2016-01-07]

LO – TCO – SACO 2014, ”Facklig policy inför förhandlingarna om ett handels- och investeringsavtal mellan USA och EU; Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP)”. [Elektronisk]

Tillgänglig:

[https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_1366026587231_ttip_pdf/\\$File/TTIP.pdf](https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_1366026587231_ttip_pdf/$File/TTIP.pdf)

Hämtdatum: [2016-01-07]

Laclau, Ernesto – Mouffe, Chantal 1985. *Hegemony and the socialist strategy: Towards a radical democratic politics*. London: Verso

Mouffe, Chantal, 2008. *Om det politiska*. Hägersten: Tankekraft Förlag.

Swyngedouw, Erik 2011. ”*Depoliticized environments: The end of nature, climate change and the post-political condition*”. Publicerad av Royal institute of philosophy Supplement vol. 69.

Tellis, Ashley J. 2015. ”*The geopolitics of the TTIP and the TPP*”

Publicerad i ”Power shifts and new blocs in the global trading system” [Elektronisk]

Tillgänglig: http://carnegieendowment.org/files/Tellis_Geopolitics_TTIP_TPP.pdf

Hämtdatum: [2016-01-07]

Ttippen 1 = Ttippen webbplats. Nordqvist, Kew 2015. ”Gästinlägg; TTIP kan skada svenskt jordbruk”. [Elektronisk]

Tillgänglig: <http://ttippen.se/2014/01/22/gastinlagg-ttip-kan-skada-svenskt-jordbruk/>

Hämtdatum: 7 januari 2015

Ttippen 2 = Ttippen webbplats. ”Ny rapport sänker främsta argumentet för TTIP” Allvin, Rikard 2015.

Tillgänglig: <http://ttippen.se/2015/09/24/ny-rapport-sanker-framsta-argumentet-for-ttip/>

Hämtdatum: [2016-01-07]

Wood, Matt – Flinders, Matthew 2014. ”*Rethinking depoliticisation: beyond the governmental*”. Publicerad i *Policy & politics* vol. 42 nr. 2.

Winther Jørgensen, Marianne – Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Zizek, Slavoj 2005. "Against human rights". Publicerad i New left review nr 34.
[Elektronisk]
Tillgänglig: <http://newleftreview.org/II/34/slavoj-zizek-against-human-rights>
Hämtdatum: [2016-01-07]